

A Zala vízgyűjtő-területének jelentős vízgazdálkodási kérdései

Konzultációs anyag

A Víz Keretirányelv 14. cikke és a 221/2004 (VII. 21.) Kormányrendelet
19.§-a szerinti társadalmi részvétel és konzultáció dokumentuma

*Összeállította: Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
2008 január*

***Szóljon hozzá Ön is
lakókörnyezete vízgazdálkodási problémáihoz!
Írásbeli vélemények 2008. április 31-ig küldhetők
a 3. oldalon megadott címekre***

Tartalom

Előszó

Kérdések, amelyekre válaszolva segítheti a munkánkat.

Hová küldheti véleményét, állásfoglalását, javaslatait?

Meddig küldheti be a vízgazdálkodást érintő kérdéseit, véleményét?

Hol szerezhet még több információt a konzultációhoz?

Melléklet: Jelentősebb vízgazdálkodási problémák

ELŐSZÓ

Európában az elmúlt 150-200 évben, az ipar, a mezőgazdaság és nem kevésbé a városiasodás sok kárt okozott a - patakok, folyók, tavak - vízében. A romlás a vizek élővilágában volt a legriasztóbb. Ezzel együtt Európa nagy területein jelentősen növekedtek az árvizek, belvizek, különösen a Kárpát-medencében az aszálykárók.

Az Európai Unió tagországai már az 1990-es években elhatározták, hogy megálljt parancsolnak ennek a folyamatnak és 2015-ig közös erőfeszítéssel, amennyire csak lehet rendbe hozzák, jó állapotba helyezik Európa vizeit, különös tekintettel a vízi élet feltételeire. Ennek a hatalmas, rendkívül bonyolult munkának a célját, eszközeit és módszereit az Európai Közösség vízügyi politikáját megtestesítő Víz Keretirányelv (VKI) határozza meg.

A szükséges teendők kereteit meghatározó jogszabály jelentőségét elsősorban az adja, hogy egységes alapokra helyezi a felszíni, felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelmét, a szennyezőkkel szembeni hatékony fellépést, a fenntartható vízhasználatot. Előírja a vizek jó állapotának eléréséhez vezető intézkedések államhatároktól független, vízgyűjtő szintű összehangolását. Hazánk esetében ez azt jelenti, hogy az Európa egy tizedét lefedő, több mint 800.000 km²-es Duna medencében, az érintet országokkal szorosán együttműködve kell a kítűzött környezeti célokat elérni.

A javulás elérése érdekében 2009-ig minden országnak terveket kell készítenie a saját vízgyűjtőire az érdekeltek széleskörű bevonásával. Ez tartalmazza majd azokat a tennivalókat, amelyek megvalósítása esetén a folyók, tavak, felszín alatti vizek jó állapotba kerülhetnek.

A tervezési folyamatot munkaprogram és ütemterv készítése előzte meg, melyet egy féléves időszak alatt az érintetteknek volt lehetősége véleményezni. Ennek eredményeként kialakult a hazai „vízgyűjtő-gazdálkodás tervezés” 2009. év végéig tartó menetrendje.

A munkaprogram szerint az országos terv a Duna, a Tisza, a Dráva és a Balaton vízgyűjtő-területére készített rész-tervekből áll majd össze, melyekhez további 42 db kisebb vízgyűjtőhöz kapcsolódó terv fogja a helyi szintű feldolgozásokat és a helyi szintű érdekek figyelembe vételét biztosítani. Ezekben a kisebb tervezési egységekben már elkészültek az első felmérések, tervvázlatok. A magyar műszaki- és természettudományok évszázados hagyományaira támaszkodva kibővítettük a mérő- és megfigyelő hálózatunkat, mellyel folyamatosan nyomon tudjuk követni a vízzel kapcsolatos természeti folyamatokat.

A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közvetlen feladata a Rába, Zala, és a Mura folyókhoz tartozó kisebb vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítése. Ennek első elemeként összeállítottuk az érintett területekre vonatkozó jelentős vízgazdálkodási kérdések dokumentumait, abból a célból, hogy a vizsgált területre meghatározzuk a legfontosabb gyakorlati tennivalókat, kiemeljük azokat az ügyeket, melyek a tervek súlypontjába kell hogy kerüljenek.

Ebben a dokumentumban konzultációs anyag formájában közre adjuk a Zala vízgyűjtő-területére összeállított vízgazdálkodási jellegű főbb kérdéseket, melyeket interneten is nyilvánosságra hoztunk abból a célból, hogy a majd egy hathónapos konzultáció során megvitassuk azt a társadalommal. Az előttünk álló konzultációknak, vitáknak igen nagy jelentőségük van, mivel a jövőnk tervezéséhez nem elegendő csupán a szakemberek tudománya. Meg kell ismerni az érintettek, a helyi közösségek, a gazdálkodók, a természetvédelemért tenni akarók véleményét is.

Ezért a legfontosabbnak vélt vízgazdálkodási kérdésekről szóló, most közreadott összeállítás egy vitaanyag. Hangsúlyozzuk, ez a jelentős gondokról, megoldandó kérdésekről szól. Nem műszaki, vagy gazdasági megoldást kínál, hanem annak számbavétele, hogy a tervezés milyen fő kérdésekre terjedjen ki, illetve melyek azok az ismert feladatok, amelyek érinthetik a tervezést. A felsorolt kérdések, illetve azok megoldásai közvetlenül befolyásolják a vízállapotokat, és azon keresztül a vízi életfeltételeket. A kérdések többsége olyan valós problémák, amelyeket fizikailag kell, illetve lehet megoldani. Megemlítjük még azokat a gondokat is, amelyek megoldása szemléleti változtatást igényel, jogszabály változtatáshoz vagy finanszírozáshoz kötött. Külön felhívjuk a figyelmet arra is, hogy a felsorolás nem rangsor! Az, hogy egy-egy ügy a felsorolásban elől, vagy netán hátrább szerepel, nem minősíti annak sem a nagyságát, sem a jelentőségét. Mindegyik olyan mértékű és jelentőségű, ami önálló, felelős kezelést indokol.

Bízom benne, hogy a 2008. I. félévében lezajló konzultáció során sokan megismerik majd a Zala-vízgyűjtő vízgazdálkodásának jelentős kérdéseit, és sokan hozzá is szólnak annak érdekében, hogy a tervezők megbízható alapot kapjanak a munka további menetéhez.

Szombathely, 2008. január

Nádor István

Igazgató

Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

Kérdések, amelyekre válaszolva segítheti a munkánkat:

- Egyetért-e a megfogalmazott jelentős vízgazdálkodási kérdésekkel?
- Tud-e valamilyen jelentősebb problémáról, amely kimaradt az anyagból?
- Jövőbeni fejlesztési elképzeléseinek megvalósításában akadályozza-e valamely megfogalmazott probléma?

Hová küldheti véleményét, állásfoglalását, javaslatait?

Kérjük, hogy a vízgazdálkodási kérdésekkel kapcsolatos véleményét, kérdéseit, javaslatait az alábbi címek valamelyikére küldjék el:

- Az országos tervre vonatkozóan a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság postacímére (1410 Budapest, Pf. 56.), illetve elektronikus formában a VGT.kerdesek@ovf.hu címre
- a Balatonra vonatkozóan a Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság postacímére (8001 Székesfehérvár, Pf. 81.), illetve elektronikus formában a vki@kdtvizig.hu címre.
- a Zala vízgyűjtőre vonatkozóan a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság postacímére (9701 Szombathely, Pf. 52.), illetve elektronikus formában a vizgazdalkodas@nyuduvizig.hu címre.

Ezen kívül a lakossági fórumokon szóban is elmondhatja javaslatait, véleményét és kérdezhet szakembereinktől a vízgazdálkodási problémákról. A fórumok időpontjáról külön tájékoztatjuk, többek között a www.nyuduvizig.hu weboldalon is.

Meddig küldheti be a vízgazdálkodást érintő kérdéseit, véleményét?

Kérjük, hogy 2008. április 31.-ig nyújtsa be véleményét, kérdéseit, javaslatait a vízgazdálkodási kérdésekkel kapcsolatban.

Mit kell még tartalmaznia a vízgazdálkodási kérdésekkel kapcsolatban beküldött véleményeknek, állásfoglalásoknak?

Kérjük, hogy állásfoglalásával, kérdésével együtt adja meg

- nevét, címét, egyéb elérhetőségeit
- az Ön által esetleg képviselt szervezet, alapítvány, szövetség nevét, címét
- jogi személy esetén nevet, székhelyet, a cég nevét.

Hol szerezhethet még több információt a konzultációhoz?

- Az országos tervre vonatkozó jellemző vízgazdálkodási kérdések összeállítását a [Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium](#) internet címen a [VITAANYAG - Magyarország jelentős vízgazdálkodási kérdéseiről](#) címszó alatt tudja elérni.
- A Zala vízgyűjtő jellemző vízgazdálkodási kérdéseinek *konzultációs anyagát* ill. háttéranyagait az Igazgatóság honlapján, <http://www.nyuduvizig.hu> tudja elérni a [>társadalmi konzultáció](#) címszó alatt, vagy írásban tudja megtekinteni a
  - Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságon (9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.)
  - Kis-Balaton Üzemmérnökségen (8360 Keszthely, Csík F. sétány 1.)
  - Kerületi Felügyelőségen (8900 Zalaegerszeg, Köztársaság. u. 6.)
  - Mederórtelepen (9944 Bajánsenye, Arany János u. 16.)
  - Mederórtelepen (8738 Nemesvid, József Atilla u. 2.)
  - Tározó órtelepen (8711 Főnyed, Rákoczik u. 26.

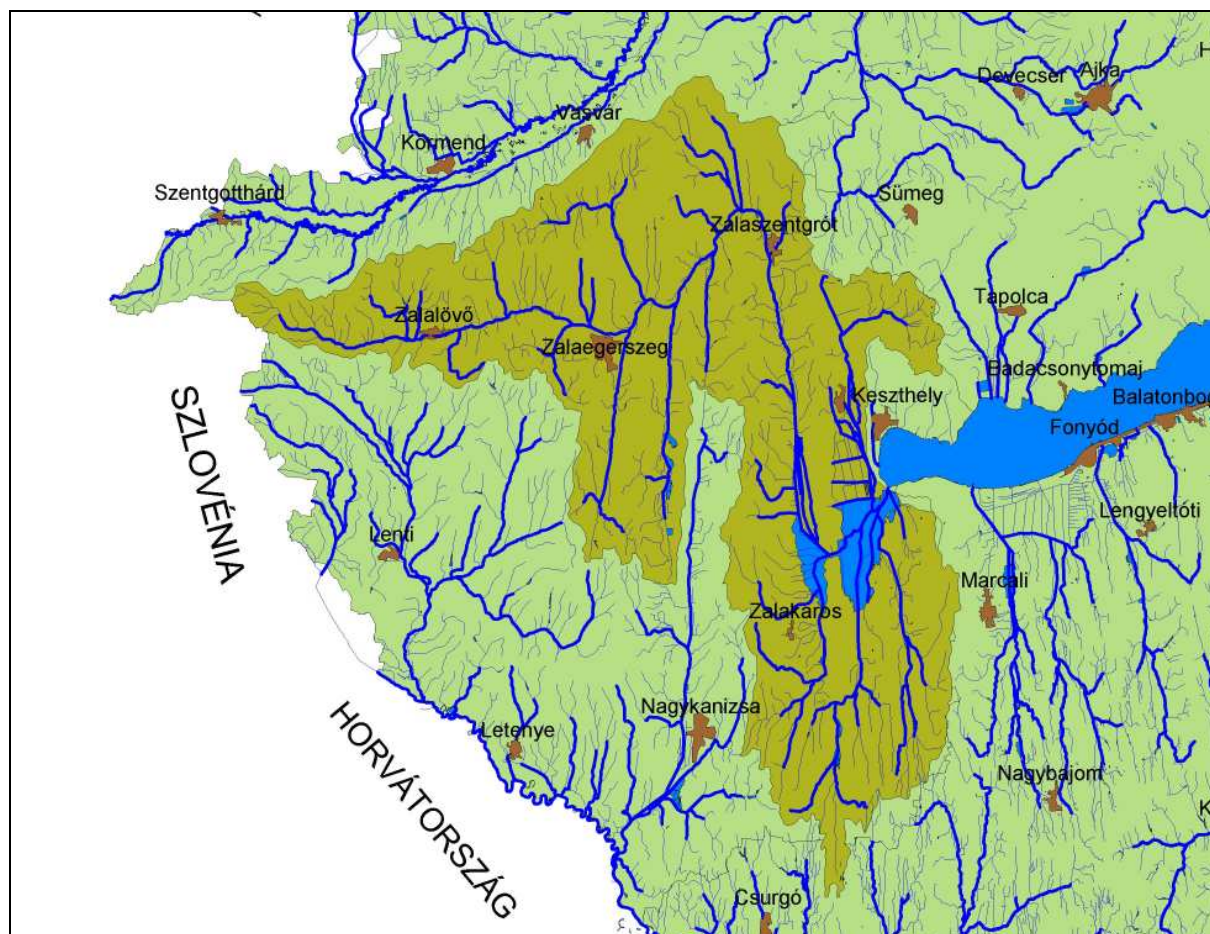
A www.euvki.hu és a www.vizeink.hu oldalon bővebben tájékozódhat az országos munkákról.

MELLÉKLET

A Zala vízgyűjtőn előforduló legfontosabb vízgazdálkodási kérdések

A Zala vízgyűjtő-területének jelentős vízgazdálkodási kérdéseit a vízügyi szakemberek egységes dokumentumba foglalták.

A dokumentum azt a célt szolgálja, hogy megismerjük a terület legfontosabb vízgazdálkodási problémáit, és ez alapján közösen kidolgozzuk a vizek jó állapotához vezető stratégiákat, valamint közösen megtaláljuk a lehetséges megoldásokat.

Zala vízgyűjtő (4-2 tervezési alegység)

Érintett települések

Alibánfa	Dobronhegy	Kám	Nagyrákos	Sand	Vasvár
Almásháza	Döbörhegy	Karmacs	Nagyrecse	Sárfimizdó	Vése
Alsónemesapáti	Dötk	Kaszó	Nagyszakácsi	Sárhida	Vindornyafok
Alsópáhok	Egeraracs	Kávás	Nagytilaj	Sármellék	Vindornyalak
Alsórajk	Egervár	Kehidakustány	Nemesapáti	Sávoly	Vindornyaszőlős
Alsóújlak	Esztergályhorváti	Keléd	Nemesbük	Sénye	Viszák
Andrásfa	Felsőjánosfa	Kemendollár	Nemesdéd	Somogysámson	Vöckönd
Babosdöbréte	Felsőmarác	Keménfa	Nemeshetés	Somogysimonyi	Vörs
Bagod	Felsőpáhok	Kerecseny	Nemesrádó	Somogyzsitfa	Zalaapáti
Bajánsenye	Felsőrajk	Kerkafalva	Nemessándorháza	Söjtör	Zalabér
Bak	Főnyed	Keszthely	Nemesvid	Sümeg	Zalaboldogfa
Baktüttös	Gadány	Kéthely	Nemesszentandrás	Sümegcsehi	Zalacsány
Balatonmagyaród	Galambok	Kisbucsa	Németfalu	Sümegprága	Zalacséb
Balatonszentgyörgy	Garabonc	Kisgörbő	Óhíd	Szaknyér	Zalaezerszeg
Balatonújlak	Gelse	Kiskutas	Olaszfa	Szalfő	Zalaerdőd
Batyk	Gelsesziget	Kispáli	Orbányosfa	Szarvaskend	Zalaháshágy
Bazsi	Gersekarát	Kisrákos	Orosztony	Szegeerdő	Zalaistvánd
Bérbaltavár	Gétye	Kisrecse	Oszkó	Szemenye	Zalakaros
Bezeréd	Gősfá	Kondorfa	Ozmánbük	Szenta	Zalakomár
Bocfölde	Győrvar	Kustánszeg	Órimagyarósd	Szentgotthárd	Zalaköveskút
Bókaháza	Gyűrűs	Lakhegy	Óriszentpéter	Szentgyörgyvár	Zalalövő
Boncodfölde	Hagyárosbörönd	Lesencefalu	Pacsa	Szentpéterúr	Zalamerenye
Böde	Hahót	Lesenceistvánd	Pácsony	Szenyér	Zalasárszeg
Bögöte	Halastó	Ligetfalva	Padár	Szóce	Zalaszabar
Böhönye	Hegyháthodász	Marcali	Pakod	Szőkedencs	Zalaszántó
Búcsúszentlászló	Hegyhátsál	Miháld	Pankasz	Tapsony	Zalaszentbalázs
Csákány	Hegyhátszentjakab	Mikosszéplak	Pat	Telekes	Zalaszentgrót
Csapi	Hegyhátszentpéter	Milejszeg	Pethőhenye	Teskánd	Zalaszentgyörgy
Csatár	Hévíz	Misefa	Petőmihályfa	Tikos	Zalaszentján
Csehi	Hollád	Nádasd	Pókaszepek	Tilaj	Zalaszentjakab
Csehimindszent	Hosszúpereszteg	Nagybakónak	Pölöske	Tófej	Zalaszentlászló
Cserszegtomaj	Hottó	Nagygörbő	Pölöskefő	Türje	Zalaszentlőrinc
Csipkerek	Iharos	Nagykanizsa	Pötréte	Úza	Zalaszentmárton
Csonkahegyhát	Iharosberény	Nagykapornak	Pusztaderics	Vállus	Zalaszentmihály
Csöde	Inke	Nagykutas	Pusztamagyaród	Varászló	Zalatárnok
Dabronc	Ispánk	Nagylengyel	Pusztaszentlászló	Várvölgy	Zalaújlak
Daraboshegy	Ivác	Nagypáli	Rezi	Vasboldogasszony	Zalavár
Dióskál	Kallósd	Nagyrada	Salomvár	Vaspör	Zalavég

A teljes vízgyűjtőt érintő kérdések

A Zala dombvidéki vízgyűjtőjén komoly vízgazdálkodási problémát okoz a nagy intenzitású esők következtében jelentkező helyi vízkárok és az erózió káros következményei elleni védelem.

Sürgős feladat az EU vízminőségi követelményeinek való megfelelés egyrészt az ivóvíz minőségének javítása, másrészt a szennyvízelvezetés és tisztítás terén. Ezzel összhangban 2009-ig 18 településen a szolgáltatott ivóvíz arzén, 1 településen pedig az ammónium tartalmát kell határérték alá csökkenteni. A bérbaltavári szennyvízelvezetési agglomeráció 6 településén 2015-ig ki kell építeni a közműves szennyvízelvezetést és tisztítást.

A vízfolyások múltbeli szabályozásaiból fakadó problémák

A vízfolyás szabályozások gyorsították a lefolyást, sok lefűzött holtág keletkezett elsősorban a Zala mellett, melyek víztáplálása nem megoldott. A mellékágak (Szévíz, Foglár) csatornaszerű kiépítése szintén a terület lecsapolásával járt. A lecsapolt területeken főként szántóföldek keletkeztek. Ezeken a területeken meg kell határozni a jövőbeni területhasználatokhoz szükséges vízfolyás üzemeléseket.

Az alsó szakasz keresztirányú átjárhatósága nem biztosított, mert töltések közé van beszorítva a vízfolyás. A felső szakaszon pedig néhol a fenéklépcsők akadályozzák az átjárhatóságot. A mellékágakon létesült tavak szintén ilyen problémát vetnek fel.

Az alsó szakasz belvizes terület, mely szorosan összefügg a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszerrel. A belvízvédelmi létesítmények üzemeltetése vízminőségi és fenntartási vízgazdálkodási kérdéseket vetnek fel.

A Balatont érő tápanyag terhelés csökkentésének kérdése

A Zala vízgyűjtőről érkező pontszerű és diffúz eredetű tápanyagterhelés jelentős szerepet játszik a Balaton, illetve különösen a Keszthelyi-öböl vízminőségének alakulásában. A kérdés megoldására eddig is történtek intézkedések. A zalaegerszegi szennyvíztisztító telep foszfortalanítójának üzembe helyezésével sikerült a pontszerű összes-foszfor (ÖP) terhelést számottevően lecsökkenteni.

A diffúz terhelés visszatartása a Zala torkolat előtt kialakított Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer feladata. A létesítmény azonban, teljes egészében, máig nem készült el. Az 1985 óta üzemelő I.-es ütem és az 1992 óta részben üzemelő, illetve részben építés alatt álló II.-ütem együttesen, a Zalán érkező ÖP mintegy 30-40%-át tartja vissza.

Ugyanakkor, a Keszthelyi-öböl vízminőségének hosszú-távú javításához elkerülhetetlen a tápanyag terhelés további csökkentése. Ennek fontos eszköze a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer hatékonyságának növelése, ami a II.-ütem rekonstrukciójával valósítható meg.

Szennyvízelhelyezési problémák

A Zala vízgyűjtőjén az alábbi szennyvíztisztító telepek fejlesztése illetve bővítése szükséges:

- A zalacsányi szennyvíztisztító telep kapacitásának bővítése 100 m³/d-ról 320 m³/d-ra.
- A kehidakustányi szennyvíztisztító telep kapacitásának bővítése 350 m³/d-ról 1650 m³/d-ra.
- A zalaapáti 200 m³/d kapacitású, rossz tisztítási hatásfokkal üzemelő szennyvíztisztító telep bővítése 350 m³/d-ra.
- A hahóti szennyvíztisztító telep kapacitásának bővítése 100 m³/d kommunális és 10 m³/d szippantott szennyvíz fogadására.

A vízfolyások jelentősebb vízminőségi problémái

A Zala folyó középső és alsó szakaszának vízminősége rossz, mert a vízhozamához képest nagy terhelést jelentenek Zalaegerszeg térségének szennyvizei, különös tekintettel a kibocsátott foszfor mennyiségére, mely véső soron a Kis-Balatont ill. a Balatont terheli.

További probléma, hogy a Zala-felső vízgyűjtőjén a kistelepülések szennyvíztisztítóinak üzemeltetési problémái miatt a Zala kisvízhozamát időnként viszonylag nagy terhelés éri, melynek következtében előfordulnak halpusztulások.

A Kis-Balaton térségében lévő Egyesített övcsatornában többször előfordul halpusztulás, melynek főbb oka a Keszthely Városi Szennyvíztisztító Telepről származó szennyvíz és a Fenékpusztai belvízvédelmi szivattyúk által átemelt rossz minőségű víz.

Felszínalatti vizek védelme nem kellően biztosított

A sérülékeny ivóvízbázisok egy részén nincs még elvégezve az állapotfelmérés (diagnosztikai vizsgálat) nincs meghatározva a védőterület.

A feltárt szennyezőforrások felszámolásának, kitelepítésének pénzügyi forrása, valamint a veszélyeztetett, megvédhetetlen vízbázisrész kiváltásának pénzügyi forrása nem biztosított (Zalaegerszeg).

A Hévízi-Tó utánpótlódási területén komoly termálvizet igénylő fejlesztési tervek vannak. A 2000-ben készült MÁFI-VITUKI tanulmány alapján 2001 óta új engedély nem került kiadásra. A Tó vízhozama 2000 óta stagnál. Mi az oka a vízhozam stagnálásának? Mi az elvárható legnagyobb Tóhozam? Mikor tekinthető a Tó regenerációja befejezettnek? A Tó utánpótlási területén a termálvízkivételeknek van-e és mekkora hatása a Tó hozamára? A meglévő engedélyezett termálvízhasználatok veszélyeztetése nélkül lehet-e a térségben újabb fejlesztéseket indítani? Az elmúlt 7 évben keletkezett adatok felhasználásával a 2000. évi tanulmány felülvizsgálata szükséges. A felülvizsgálat eredménye nagyban befolyásolja a terület keleti felének turisztikai fejlesztési lehetőségeit.

Megoldandó feladat a mezőgazdaság műtrágya és növényvédőszer felhasználásának a talajvíz védelme szempontjából való optimalizálása.

Természetvédelmi jellegű vízgazdálkodást érintő kérdések

A múltban kialakított egyes lecsapoló árkok kialakítása és karbantartása során kedvezőtlen változás állt be a talajvíz által erősen befolyásolt ökoszisztémák állapotában.

Ezek a társulások átalakultak, degradálódtak, ezen folyamatokat az adott lehetőségek függvényében kedvező irányba kell terelni.

Az érintett területek: Zala középső szakaszának vízgyűjtője a mellékvizeivel (Sárvíz, Szévíz, Válicka, stb.) együtt, és a Kis-Balatonba a környező tőzegterületekről befolyó mellékvizek vízgyűjtői.

Előfordul, hogy egyes Kis-Balaton körüli belvíz öblözetekben fellépő talajvíz eredetű elöntés a természetes szezonális vízjárásnak megfelel, a környező gyepterületek életközösségei igényelnék is ezt, mégis folyik jogszabályi kötelezettség alapján szivattyúzás.

Ezen védekezés másik káros következménye lehet, hogy amennyiben tőzeges területekről szivattyúzzák le az oxigénszegény vizet, az a befogadó víztestben kedvezőtlen ökológiai folyamatokat, akár halpusztulást eredményezhet. Folyamatos vízminőségi ellenőrzés mellett folytatott védekezéssel lehet a problémát csökkenteni, elhárítani.

Egyes duzzasztott vízű mesterséges tavak rossz irányba befolyásolhatják az őket tápláló természetes víztestek és a környező, felszín alatti vizek által befolyásolt területek ökológiai állapotát. Ez a probléma a kisvízfolyásokon kialakított állandó vízű „árvízi” tározókra is érvényes.

A már meglévő illetve a jövőben kialakítandó mesterséges tavak, tározók esetében egyaránt alapvető szükségszerűség azok jó ökológiai állapotban tartása, az átfolyás, átjárhatóság folyamatos biztosítása, illetve a kifolyó víz minőségének javítása.

Az antropogén hatások leggyakoribb, a természetes ökoszisztémák átalakulásával járó következménye általában a parti zonáció leromlása, gyakran eltűnése is az elkeskenyedett ártérből.

A törpe-vízierőművek kialakítása elsősorban a jövőben várható probléma. Jelenleg a Zala folyóra vonatkozó törpe-vízierőmű építési szándékok, igények ismeretesek. A mesterséges

mederváltoztatás, a vízkormányzás megváltoztatása, az élőlények mozgásának gátlása komplex ökológiai problémákat okozhatnak nem kellően gondos tervezés esetén.

Elszórtan jelentkező, a Zala teljes vízgyűjtőjére is jellemző problémakör a különböző céllal létrehozott mesterséges akadályok kialakítása, melyek a mozgó élő szervezetek, elsősorban a halak átjárását nehezítik (esetleg meg is szüntetik), így akadályt jelenthetnek azok élettevékenységében. A jó ökológiai állapot eléréséhez szükséges az ilyen helyeken az átjárás biztosításának megoldása. Ennek eszköze elsősorban a hatékony, működőképes hallépcsők, surrantók megvalósítása.